

40 anys de l'Escola Súnion de Barcelona

DOI: 10.2436/20.3007.01.77

Joan Puig. Director

L'any 1984 es constituïa la Societat Catalana de Pedagogia. Deu anys abans, Pep Costa-Pau (1937-1986) va fundar l'Escola Súnion. Fou una dècada que, amb motiu del canvi democràtic, va estar marcada per nombroses iniciatives culturals i cíviques, sorgides des de la societat per intentar resoldre els problemes i atendre les necessitats emergents. La major part d'aquestes iniciatives volien trencar i deixar enrere les referències vigents aleshores i les institucions dominants. Per tant, l'experimentació, la radicalitat (la mirada a l'arrel de les coses) i la voluntat d'innovació van ser el segell d'identitat de totes aquestes.

Súnion neix en aquest context, viscut amb intensitat, i es nodreix plenament de les seves característiques per crear un projecte educatiu adreçat als adolescents.

A l'adolescència, els joves continuen la seva incorporació al món però, en aquest moment, ho fan compartint l'àmbit familiar amb els amics, que passen a tenir el paper central. Per aquesta raó, els alumnes de Súnion s'agrupen en els anomenats *grups naturals*, les colles d'amics, grups de sis a vuit components que es formen lliurement a partir de les seves afinitats. El grup natural proporciona als seus membres sentiments de pertinença, de seguretat, d'acompanyament, en uns anys que, més enllà de les aparences, són plens d'incerteses, d'interrogants, d'instabilitat, de crisi, etc., en el camí de la formació de la pròpia identitat i de la configuració dels valors que es faran propis. La vida en comú entre els membres del grup natural és plena d'interaccions, la qual cosa proporciona informació rellevant als educadors i els permet afinar i eixamplar la intervenció. Els grups naturals són, doncs, creats i volguts pels adolescents i necessaris per als educadors. La qualitat de la vida en comú, afectiva i de treball, del grup natural és examinada periòdicament pels mateixos membres del grup a través d'una reunió, amb la finalitat d'autocrítica i amb la presència moderadora i arbitral dels seus professors tutors.

Cada curs s'organitza en grups naturals que, a la vegada, s'agrupen habitualment de quatre en quatre per fer les activitats escolars. La divisió del curs en grups naturals permet, no obstant això, altres agrupaments variables dels alumnes segons el nombre de grups naturals que hi són convocats en funció del tipus d'activitat escolar: de quatre en quatre per a les activitats més «magistrals», de dos en dos per als desdoblaments, per a les activitats d'expressió, per a les activitats de laboratori, etc., d'un en un per a les activitats cooperatives d'aprenentatge, de vuit en vuit per a les activitats d'avaluació a través de proves escrites i les de visionament col·lectiu de documents audiovisuals.

Les activitats escolars no tenen una durada fixa ni universal. La manera d'organitzar l'horari escolar permet que cada activitat disposi del temps que li és més adequat. La unitat temporal més utilitzada és la de quaranta-cinc minuts. Anàlogament, cada activitat escolar es fa a l'aula o a l'espai més convenient per les mides, el mobiliari i l'equipament.

L'agrupament variable dels alumnes segons el nombre de grups naturals, la durada a mida de les activitats escolars en funció dels objectius i l'ús de l'espai escolar més adequat són possibles gràcies a un horari setmanal canviant.

A partir del temps total setmanal que s'assigna a cada matèria d'un curs, el professorat, en aplicació de la programació d'objectius i de continguts, dissenya les activitats de la setmana: nombre i durada, nombre de grups naturals per a cadascuna i aules corresponents. El professorat encarregat és el receptor de totes les programacions i amb aquestes elabora i fa pública, a través d'Internet, la seqüència d'activitats que constitueix l'horari de la setmana. I cada setmana el resultat és diferent: l'horari és canviant.

Així doncs, la manera d'organitzar el temps i l'espai és una part de la programació didàctica; dit en altres paraules, n'està al servei i no a l'inrevés, quan tot resulta condicionat per la rigidesa d'un horari fix i inamovible.

L'horari canviant és una eina que permet atendre tota la diversitat de procediments didàctics: projectes interdisciplinaris, projectes globals, aprenentatge per objectius, per centres d'interès, per l'assoliment de competències, etc., així com el desplegament de les activitats tutorialis i convencionals.

El mercat de materials didàctics en el moment del naixement de Súnion era pràcticament inexistent. Per aquesta raó i per la necessitat d'introduir-hi recursos audiovisuals, es va optar per elaborar-ne de propis. Aquesta decisió circumstancial es va convertir, en poc temps, en una opció estratègica de molt llarg abast. La intranet de Súnion és el gran contenidor de materials i recursos didàctics de tot tipus. Tots tenen la virtut de ser provisionals, ja que estan sotmesos a la revisió permanent a partir de l'ús amb i per als alumnes. Són un vehicle de l'experimentació didàctica i, malgrat la feina que això implica per a tot el professorat, o potser gràcies a això, aquesta responsabilitat és motiu de satisfacció professional. No cal dir que l'existència d'Internet permet incorporar-hi multitud de recursos, inimaginables no fa pas gaires anys i, sobretot, obre nous camins didàctics.

A més de la seva responsabilitat en l'àmbit didàctic, tots els professors de Súnion són també tutors, concretament, dels alumnes de quatre grups naturals. Així, el compromís educatiu de l'escola s'expressa també a través de tots els seus professionals.

Juntament amb altres instruments de participació pel que fa al funcionament de l'escola, els alumnes també hi participen a través de dues responsabilitats que assumeixen en el si del seu grup natural. Cada alumne és el representant d'una matèria, en vetlla l'aprenentatge en el grup i en gestiona el treball cooperatiu; a més, també s'ha d'encarregar, un cop a la setmana, d'ajudar a fer funcionar un servei escolar que ha escollit com si fes una mena de pràctiques professionals a la mateixa escola: secretaria, reprografia, informàtica, intendència, reparacions, equipament o medi ambient.

L'escola és el gran espai d'aprenentatge i una part n'és l'aprenentatge de la convivència. És, també, el lloc de l'assoliment de les competències i les aptituds per a la vida. Finalment, és un espai en què l'adolescent va configurant la seva manera de ser, la seva identitat, la seva manera d'entendre la societat, la seva concepció de la vida i del món, i tot això ho ha de poder fer en llibertat i en un entorn de respecte (i d'afecte) entre totes les persones que l'envolten. D'això tracta la pedagogia.